

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства

Верховна Рада України **постановляє**:
1. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9-13, ст. 88):

1) у частині першій статті 3:
у пунктах 8 і 17 слова «органу державного бюро розслідувань, органу Державної кримінально-виконавчої служби України, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю» замінити словами «органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю»;

у пункті 15 цифри «17» замінити цифрами «15»;

2) третє речення частини шостої статті 36 викласти в такій редакції: «Скасування незаконних та необґрунтованих постанов детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури може бути здійснено Генеральним прокурором або особою, яка виконує його обов'язки, чи керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури»;

3) у статті 38:
у частині першій:
у пункті 1:

підпункт «Г» викласти в такій редакції: «Г) органів Державного бюро розслідувань»;
підпункт «Г» виключити;

пункт 2 викласти в такій редакції:
«2) підрозділи детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України»;

у частині третій слова «органів Державної кримінально-виконавчої служби України» виключити;

4) у частині першій статті 41 слова «органів Державної кримінально-виконавчої служби України» виключити;

5) частину четверту статті 97 виключити;

6) статтю 169 доповнити частинами другою і третьою такого змісту:

«2. Копія судового рішення про відмову в задоволенні або про часткове задоволення клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, копія судового рішення про повне або часткове скасування арешту тимчасово вилученого майна негайно після його оголошення вручається слідчому, прокурору. У разі відсутності слідчого, прокурора під час оголошення судового рішення його копія надсилається таким особам не пізніше наступного робочого дня.

3. Слідчий, прокурор після отримання судового рішення про відмову в задоволенні або про часткове задоволення клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, судового рішення про повне або часткове скасування арешту тимчасово вилученого майна повинні негайно вжити заходів щодо виконання судового рішення та направити повідомлення про його виконання слідчому судді»;

7) абзац другий частини четвертої статті 170 викласти в такій редакції:

«Арешт накладається на майно третьої особи, якщо вона набула його безоплатно або за ціною, вищою чи нижчою за ринкову вартість, і знала або повинна була знати, що таке майно відповідає будь-якій з ознак, передбачених пунктами 1-4 частини першої статті 96² Кримінального кодексу України»;

8) частину п'яту статті 208 викласти в такій редакції:

«5. Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, обов'язково складається протокол, в якому, крім відомостей, передбачених статтею 104 цього Кодексу, зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання відповідно до положень статті 209 цього Кодексу; підстави затримання; результати особистого обшуку; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого. У разі якщо на момент затримання призвище, ім'я, по батькові затриманої особи не відомі, у протоколі зазначається докладний опис такої особи та долучається її фотознімок. Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому та надсилається прокурору»;

9) частину другу статті 214 після слів «Національним антикорупційним бюро України» доповнити словами «Державним бюро розслідувань»;

10) частину шосту статті 216 виключити;

11) у частині шостій статті 232 слова «органу Державної кримінально-виконавчої служби України» виключити;

12) частину другу статті 234 доповнити словами «а у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, — на підставі ухвали слідчого судді Вищого антикорупційного суду»;

13) у статті 242:
частину першу викласти в такій редакції:

«1. Експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучає сторона кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права»;

у частині другій:
абзац перший викласти в такій редакції:
«2. Слідчий або прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи щодо»;

пункт 5 виключити;
пункт 6 викласти в такій редакції:

«6) визначення розміру матеріальних збитків, якщо потерпілий не може їх визначити та не надав документ, що підтверджує розмір такої шкоди, розміру шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяного кримінальним правопорушенням»;

14) статті 243 і 244 викласти в такій редакції:
«Стаття 243. Порядок залучення експерта

1. Експерт залучається у разі наявності підстав для проведення експертизи за дорученням сторони кримінального провадження.

Сторона захисту має право самостійно залучити експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу.

Стаття 244. Розгляд слідчим суддею клопотання про проведення експертизи

1. Сторона захисту має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про проведення експертизи у разі, якщо:

1) для вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, не об'їджене залучення експерта, проте сторона обвинувачення не залучила його або для вирішення залученим стороною обвинувачення експертом поставлені запитання, що не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи, або існують достатні підстави вважати, що залучений стороною обвинувачення експерт внаслідок відсутності у нього необхідних знань, упередженості чи з інших причин надасть або надав неповний чи неправильний висновок;

2) сторона захисту не може залучити експерта самостійно через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин.

2. У клопотанні зазначаються:

1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;

2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

3) виклад обставин, якими обґрунтовуються доводи клопотання;

4) експерт, якого необхідно залучити, або експертна установа, якій необхідно доручити проведення експертизи;

5) вид експертного дослідження, що необхідно провести, та перелік питань, які необхідно поставити перед експертом.

До клопотання також додаються:

копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання;

копії документів, що підтверджують неможливість самостійного залучення експерта стороною захисту.

3. Клопотання розглядається не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, — слідчим суддею Вищого антикорупційного суду. Особа, яка подала клопотання, повідомляється про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли участь такої особи визнана слідчим суддею обов'язковою.

4. У разі встановлення слідчим суддею, що клопотання подано без дотримання вимог частини другої цієї статті, слідчий суддя повертає таке клопотання особі, яка його подала, про що постановляє ухвалу.

5. Під час розгляду клопотання слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання.

6. Слідчий суддя за результатами розгляду клопотання має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам, якщо особа, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність підстав, визначених частиною першою цієї статті.

7. До ухвали слідчого судді про доручення проведення експертизи включаються запитання, поставлені перед експертом особою, яка звернулася з відповідним клопотанням. Слідчий суддя має право не включити до ухвали запитання, поставлені особою, яка звернулася з відповідним клопотанням, якщо відповіді на них не стосуються кримінального провадження або не мають значення для судового розгляду, обґрунтувавши таке рішення в ухвалі.

8. При задоволенні клопотання про залучення експерта слідчий суддя у разі необхідності має право за клопотанням особи, яка звернулася з клопотанням про залучення експерта, вирішити питання про отримання зразків для експертизи відповідно до статті 245 цього Кодексу.

9. Висновок експерта, залученого слідчим суддею, надається особі, за клопотанням якої він залучений»;

15) в абзаці п'ятому частини п'ятої статті 246 слова «керівником Державної кримінально-виконавчої служби України» виключити;

16) частину третю статті 254 викласти в такій редакції:

«3. Виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них до прийняття рішення про їх розсекречування у порядку, визначеному законодавством, не допускається»;

17) перше речення частини четвертої статті 263 після слів «Національної поліції» доповнити словами «Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань»;

18) у статті 284:
у частині першій:
доповнити пунктом 3¹ такого змісту:

«3¹) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав»;

частину другу доповнити пунктом 1¹ такого змісту:

«1¹) з підстави, передбаченої пунктом 3¹ частини першої цієї статті»;

у частині четвертій:
абзац третій доповнити словами «крім випадку, передбаченого абзацом четвертим цієї частини»;

доповнити абзацом четвертим такого змісту: «Закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 3¹ частини першої цієї статті, здійснюється судом за клопотанням прокурора»;

19) частину першу статті 309 доповнити пунктом 5¹ такого змісту:

«5¹) застосування запобіжного заходу у вигляді застави або про відмову в застосуванні такого заходу»;

20) статтю 347 викласти в такій редакції:
«Стаття 347. Початок судового розгляду

1. Після закінчення підготовчих дій головуєчий оголошує про початок судового розгляду.

2. Судовий розгляд починається з оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акта.

3. Якщо в кримінальному провадженні пред'явлено цивільний позов, цивільний позивач або його представник чи законний представник, а в разі їх відсутності — головуєчий оголошує короткий виклад позовної заяви.

4. Суд, з урахуванням розумних строків, може обмежити тривалість оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акта, а також оголошення короткого викладу позовної заяви»;

21) частину першу статті 349 викласти в такій редакції:

«1. Після виконання дій, передбачених статтею 348 цього Кодексу, головуєчий надає стороні обвинувачення та стороні захисту право проголосити вступні промови.

У вступній промові зазначається, якими доказами сторона підтверджуватиме наведені нею обставини, порядок дослідження доказів, а також може бути зазначена позиція сторони.

Сторона обвинувачення, сторона захисту має право відмовитися від проголошення вступної промови.

Право проголосити вступну промову першою надається стороні обвинувачення, після чого вступну промову проголошує сторона захисту.

Вступні промови проголошуються з дотриманням розумних строків залежно від обсягу обвинувачення. Якщо проголошення вступної промови має ознаки зловживання правом з метою затягування судового розгляду, суд після усного попередження зупиняє проголошення промови.

Інші учасники судового провадження можуть висловити свою думку про те, які докази потрібні дослідити, та про порядок їх дослідження після вступної промови сторони захисту.

Докази зі сторони обвинувачення досліджуються в першу чергу, зі сторони захисту — у другу»;

22) частину другу статті 369 після слова «якому» доповнити словами «слідчий суддя»;

23) частину першу статті 472 після слів «звільнення від його відбування з випробуванням» доповнити словами «умови застосування спеціальної конфіскації»;

24) статтю 481 доповнити частиною другою такого змісту:

«2. Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), його заступник, керівник регіональної прокуратури може доручити іншим прокурорам здійснити письмове повідомлення про підозру особам, визначеним частиною першою цієї статті, у порядку, передбаченому частинами першою і другою статті 278 цього Кодексу»;

25) в абзаці першому частини першої статті 509 слова «звернутися з клопотанням до слідчого судді щодо залучення експерта (експертів)» замінити словами «залучити експерта (експертів)»;

26) частину другу статті 562 викласти в такій редакції:

«2. У разі якщо при зверненні за допомогою в іноземній державі необхідно виконати процесуальну дію, для проведення якої в Україні потрібен дозвіл прокурора або суду, така процесуальна дія потребує надання відповідного дозволу прокурором або судом у порядку, встановленому цим Кодексом, лише у разі, якщо це передбачено міжнародним договором або є обов'язковою умовою надання такого виду допомоги за законодавством запитуваної сторони. При цьому строк дії такого дозволу не обмежується, а належно засвідчена копія дозволу долачується до матеріалів запити»;

27) у частині четвертій статті 575 слова «органу Державної кримінально-виконавчої служби України» виключити.

2. Частину першу статті 7 Закону України «Про судову експертизу» (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 28, ст. 232; 2005 р.,

№ 1, ст. 14; 2017 р., № 48, ст. 436) викласти в такій редакції:

«Судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом».

3. Частину другу статті 5 Закону України «Про радіочастотний ресурс України» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 48, ст. 526 із наступними змінами) після слів «Національної поліції» доповнити словами «Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань».

4. У Законі України «Про Національне антикорупційне бюро України» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 47, ст. 2051; 2015 р., № 17, ст. 118; 2018 р., № 36, ст. 272):

1) частини третю та шосту статті 5 викласти в такій редакції:

«3. Структура, штатний розклад, положення про структурні підрозділи, посадові інструкції працівників Національного бюро затверджуються Директором Національного бюро»;

«6. Гранична чисельність центрального та територіальних управлінь Національного бюро становить 700 осіб, у тому числі не більше 500 осіб начальницького складу»;

2) у частині першій статті 8:
пункт 4 після слова «затверджує» доповнити словом «кошторис»;

доповнити пунктом 4¹ такого змісту:
«4¹) визначає відповідно до законодавства в межах граничної чисельності Національного бюро перелік посад, підлягають заміщенню особами начальницького складу, граничних спеціальних звань за цими посадами»;

3) у статті 10:
у частині першій:
абзац перший викласти в такій редакції:

«1. До працівників Національного бюро належать особи, які є гласними і негласними штатними працівниками, з числа осіб начальницького складу, державних службовців та інших працівників, які працюють за трудовими договорами в Національному бюро»;

після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту:
«Негласними штатними працівниками Національного бюро можуть бути детективи, старші детективи та працівники інших підрозділів Національного бюро».

У зв'язку з цим абзаці другий і третій вважатимуться відповідно абзацями третім і четвертим; абзац третій після слів «оперативно-технічних підрозділів» доповнити словами «та підрозділів детективів»;

в абзаці четвертому слова «які є державними службовцями» замінити словами «а також оперативно-технічні підрозділи і підрозділи внутрішнього контролю»;

у частині третій:
абзац перший після слова «посад» доповнити словами «гласних штатних працівників»;

після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту:
«Для проведення конкурсу на зайняття посад негласних штатних працівників Національного бюро Директором Національного бюро з урахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю» утворюється окрема конкурсна комісія з числа працівників Національного бюро, які мають допуск до державної таємниці та яким Директором Національного бюро надано відповідний доступ до інформації про кандидатів на такі посади».

У зв'язку з цим абзаці другий — четвертий вважатимуться відповідно абзацями третім — п'ятим; після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

«4. Призначення на посади негласних штатних працівників Національного бюро здійснюється відповідно до частини п'ятої цієї статті за результатами конкурсу, що проводиться в окремо визначеному Директором Національного бюро порядку з урахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю».

У зв'язку з цим частини четверту — восьму вважати відповідно частинами п'ятою — дев'ятою;

частину п'яту після слів «результатами відкритого» доповнити словами «(крім випадку, передбаченого частиною четвертою цієї статті)».

5. У пункті 1 розділу II «Прикінцеві і перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19 вересня 2019 року № 113-ІХ слово і цифру «пунктів 2» замінити словами і цифрами «підпункту 2 пункту 2, пунктів».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України
В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ.

м. Київ,
4 жовтня 2019 року.
№ 187-ІХ.

«Голос України» офіційно
оприлюднює закони та інші акти
Верховної Ради.